קיצור שלחן ערוך — דיני החטין והקמח למצות

כְּתִיב וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַמַּצּוֹת, מִכָּאן, שֶׁצְּרִיכִין לִשְׁמוֹר אֶת הַחִטִּין לְשֵׁם מַצּוֹת מִצְוָה, שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ עֲלֵיהֶם מַיִם. וּלְדַעַת קְצָת מְגִדּוֹלֵי הַפּוֹסְקִים זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, צְרִיכִין שְׁמִירָה זוֹ מִיָּד מִשְּׁעַת קְצִירָה וָאֵילָךְ. אֲבָל הַמִּנְהָג הוּא כְּהַפּוֹסְקִים דְּסַגֵּי לְהוּ בִּשְׁמִירָה מִשָּׁעָה שֶׁמּוֹלִיכִין אוֹתָן לִטְחוֹן וָאֵילָךְ. וְאַף הַמַּדְקְדְּקִין בַּמִּצְוֹות, חוֹשְׁשִׁין לִשְׁמִירָה מִשְּׁעַת קְצִירָה, וְכֵן נָכוֹן לַעֲשׂוֹת. וְרָאוּי לְדַקְדֵּק שֶׁלֹּא יַעַמְדוּ הַשַּׁבָּלִים בִּמְחֻבָּר עַד שֶׁיִּתְיַבְּשׁוּ כָּל צָרְכָּן וְיַלְבִּינוּ, כִּי אָז אִם יֵרְדוּ עֲלֵיהֶן גְּשָׁמִים, יַחְמִיצוּ אֲפִלּוּ בִּמְחֻבָּר, כֵּיוָן שֶׁאֵינָן צְרִיכוֹת עוֹד לַקַּרְקַע. עַל כֵּן רָאוּי וְנָכוֹן לְקְצוֹר בְּעוֹד שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן עוֹד קְצָת מַרְאֵה יְרָקוּת. וּמִי שֶׁאֶפְשָׁר לוֹ בְּחִטִּין שְׁמוּרוֹת מִשָּׁעַת קְצִירָה לְכָל יְמֵי הָחָג, מַה טּוֹב. וְאִם לָאו, רָאוּי לוֹ עַל כָּל פָּנִים לְהַדֵּר בָּזֶה לַמַּצּוֹת שֶׁעַל הַסֵּדֶר בִּשְׁנֵי הַלֵּילוֹת (עַיִן חַיֵּי אָדָם כְּלָל קכ"ח סִימָן ל').

חִטִּים שֶׁנִּמְצְאוּ בָהֶן מְבָקָעוֹת אוֹ מְצֻמָּחוֹת, הַשְּׁאָר מֻתָּר. וּבִלְבַד שֶׁיִּבְרְרוּ אוֹתָן, אוֹ צְרִיכִין לְדַקְדֵּק הֵיטֵב, אִם יֵשׁ שָׁם עַל כָּל פָּנִים שִׁשִּׁים כְּנֶגֶד הַמְּבָקָעוֹת וְהַמְצֻמָּחוֹת. וּלְכַתְּחִלָּה יֵשׁ לְהַדֵּר לְבָרֵר גַּם מִן הַחִטִּים שֶׁאָכְלוּ מֵהֶן עַכְבָּרִים אוֹ שֶׁיִּהְיֶה שִׁשִּׁים כְּנֶגְדָּן. וְהַחִטִּים שֶׁבָּאוּ בַּסְּפִינָה אוֹ שֶׁהָיוּ מֻנָּחוֹת בַּבּוֹרוֹת, אִם הֵן יְבֵשׁוֹת וְקָשׁוֹת וְלֹא נִשְׁתַּנָּה מַרְאֵיהֶן, כְּשֵׁרוֹת. וְאִם הָיוּ מֻנָּחוֹת בַּעֲלִיָּה וְיָרְדוּ עֲלֵיהֶן גְּשָׁמִים דֶּרֶךְ הַגַּג בִּקְצָת מְקוֹמוֹת, אֲסוּרוֹת. אֲבָל אִם נָפַל עֲלֵיהֶן קְצָת שֶׁלֶג אוֹ קְצָת מַיִם בְּמָקוֹם אֶחָד, מְסַלֵּק אוֹתָן שֶׁיֵּשׁ לְהִסְתַּפֵּק בָּהֶן. וְהַשְּׁאָר מֻתָּרוֹת (תנ"ג תס"ז).

כְּבָר נָהֲגוּ יִשְׂרָאֵל לְדַקְדֵּק בְּהֶכְשֵׁר הָרֵיחַיִם, לְנַקֵּר הֵיטֵב וּלְנַקּוֹת בְּכָל הָאֶפְשָׁרִי. וְכִיסִּים לוֹקְחִים חֲדָשִׁים וּבְמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים הֵמָּה הוֹלְכִים אֶל הָרֵיחַיִם לְהַשְׁגִּיחַ שֶׁיִּהְיֶה הַהֶכְשֵׁר כָּרָאוּי, וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין תַּלְמִידֵי חֲכָמִים רָאוּי לְכָל יְרֵא שָׁמַיִם שֶׁיֵּלֵךְ בְּעַצְמוֹ לְהַשְׁגִּיחַ עַל הַהֶכְשֵׁר דְּמִצָּוָה בּוֹ יוֹתֵר מִבִּשְׁלוּחוֹ, וְנוֹהֲגִין שֶׁהַקֶּמַח הָרִאשׁוֹן שֶׁנִּטְחַן לְאַחַר הַהֶכְשֵׁר אֵין אוֹכְלִין אוֹתוֹ בְּפֶסַח, אִם טוֹחֲנִין בָּרֵיחַיִם גַּם תְּבוּאָה לְתוּתָה, צְרִיכִין לְהַפְסִיק בְּמִחְצָה, שֶׁלֹּא יִתְעָרֵב בּוֹ מִן הָאָבָק הַהוּא (תנ"ג).

שַׂק עִם קֶמַח שֶׁנִּתְלַחְלַח מִמַּיִם, אִם הוּא בְּמָקוֹם אֶחָד, בֵּין שֶׁהוּא עֲדַיִן לַח בֵּין שֶׁנִּתְיַבֵּשׁ, יֹאחֵז אֶת הַמָּקוֹם הַזֶּה בְּיָדוֹ וְיָרִיק הַשְּׁאָר, וּמֻתָּר. רַק זֶה שֶׁנִּתְלַחְלַח, אָסוּר. וְאִם נִתְלַחְלַח בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן, אֲזַי אִם עֲדַיִן הוּא לַח, יְרַקֵּד אֶת הַקֶּמַח. וּמַה שֶּׁנִּשְׁאַר עַל הַנָּפָה פֵּרוּרִין, זֶהוּ לְבַד חָמֵץ וְהַשְּׁאָר מֻתָּר. וְכֵן אִם אָכְלוּ עַכְבָּרִים מִן הַקֶּמַח, יְרַקְּדֶנּוּ. אֲבָל אִם כְּבָר נִתְיַבֵּשׁ, לֹא מַהֲנֵי לֵהּ הַרְקָדָה וְכָל הַקֶּמַח אָסוּר (תס"ו).

בַּיּוֹם שֶׁטָּחֲנוּ אֶת הַקֶּמַח, אָסוּר לֶאֱפוֹתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁאָז הַקֶּמַח הוּא חַם וּמְמַהֵר לְהַחְמִיץ כְּשֶׁנּוֹתְנִים בּוֹ אֶת הַמַּיִם, עַל כֵּן יִשְׁהֶה אַחַר הַטְּחִינָה לְכָל הַפָּחוֹת מֵעֵת לְעֵת.

הַשּׂוֹקִים שֶׁמַּנִּיחִים בָּהֶם אֶת הַקֶּמַח, טוֹב לַעֲשׂוֹתָן חֲדָשִׁים, אוֹ לְכָל הַפָּחוֹת לְהַתִּיר אֶת הַתְּפִירוֹת וּלְכַבֵּס הֵיטֵב הֵיטֵב בְּחַמִּין וּבְאֹפֶר וּבְשִׁפְשׁוּף וַחֲבִיטָה.

אָסוּר לְהַנִּיחַ שַׂק עִם קֶמַח עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה, אֶלָּא אִם יֵּשׁ עוֹר עָבֶה תַּחְתָּיו, דְּאִם לֹא כֵּן יִתְחַמֵּם וְיִתְלַחְלֵחַ מִן הַזֵּעָה. וְאִם אֶפְשָׁר, יְזָהֵר גַּם כֵּן שֶׁלֹּא לְהַנִּיחַ הַרְבֵּה שַׂקִּים זֶה עַל זֶה, מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי זֶה מִתְחַמֵּם וְיַחְמִיץ בַּלִּישָׁה.